

אור דניאל

עלון שבועי תורני

לע"נ הרה"ג ר' אברהם דניאל ב"ר משה שטרן זצ"ל

פרשת בא תשפ"א

י"ל ע"י

מכון 'חקי חיים'

ע"ש הרה"ג

ר' יהודה ישכר מרמלשטיין זצ"ל
מבטאר-טש

בראשות

הרב אלימלך שטרן שליט"א

בבנינו ובבנותנו בצאנו ובבקרנו נלך

להמשיך את יומו בקיום התורה והמצוות, וכן במשא-ומתן באמונה ובישרות, יכול לזון ולכלכל את ביתו בהרחבת הדעת כדי שיוכלו לעבוד את השי"ת ברוע ובשלווה.

מלחמת הרשות

בספרי מוסר וחסידות מובא, שיש בעולם רק שתי דברים בלבד, מצווה, ועבירה, אין מושג שנקרא 'רשות', כי בכל דבר שאדם עושה, אם אוכל ושותה וכדו' בשביל שיהיה לו כוח לעבוד את השי"ת הרי זה בגדר של 'מצוה', וההיפך זה ח"ו בגדר של 'עבירה', אין דבר באמצע שלא מצוה ולא עבירה. וכך מפרש בעל התורת-חיים מקוסוב זי"ע, 'דוד המלך למד מאחיתופל שני דברים, הכוונה שדוד המלך למד מרבו שיש בעולם רק שני דברים, 'מצוה או עבירה', אין דבר שלישי, ובדרך זה מפרש בנו בעל ה'יצמת צדיק' מויז'ניץ זי"ע בפר' כי תצא את דברי רש"י 'במלחמת הרשות הכתוב מדבר', שהמלחמה הקשה נגד היצר-הרע זה בדברים שלכאורה נראים כרשות, שלא בגדר מצוה ולא בגדר עבירה, אבל האמת שאם זה לא מצווה הרי זה בגדר עבירה.

פשרות רק בדיני ממונות

משה רבינו דורש בתוקף מפרעה הרשע, 'שלח עמי ויעבדני', עם ישראל רוצה לעבוד את ה', ופרעה שואל אותו 'מי ומי ההולכים', 'ויאמר משה בנעריו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאנו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו', אנחנו הולכים כולם לא משאירים אצל הטומאה שום דבר גם דברים רוחניים וגם 'צאנו ובקרנו' שהם דברים הגשמיים, פרעה מנסה להתחכם ולומר 'לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה'', תלכו להתפלל אל ה', אבל אחרי התפילה תחזרו להתנהג כמו הגויים ללא עול מלכות שמים ח"ו, אבל משה רבינו לא מוותר לו, הקשר שלנו עם אבינו שבשמים זה לא רק בשעת התפילה ולימוד התורה, אלא כל צעד ושעל מחיינו אנו דבוקים אל הקב"ה, ואין כאן שום פשרות, וכך היה רגיל בעל הישועות משה' זי"ע לומר, 'פשרות יש רק בדיני ממונות', אבל בעבודת ה' לא שייך שום פשרות ואנו לא מוותרים על כלום. וזה מרומנו 'בא אל פרעה, והתרה בו', כלומר תתווכח עם היצר הרע ותגיד לו אנו קשורים אל הקב"ה בכל דבר בין רוחניים ובין גשמיים, וזה 'למען תספר באזני בנך ובן בנך' שדורות הבאים ילכו בדרך זו, ורק כך יצליחו לצאת מ'פרעה' לא להשאיר אצלו אפילו פתח וסדק קל, כשם שאי אפשר לחיות רגע אחד בלי נשימה כך אי אפשר רגע אחד ללא הקשר אל הקב"ה. כן יעזור לנו הקב"ה שנהיה דבוקים בו באמת.

'ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שיתי אותתי אלי בקרבו, ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותתי אשר שמתים במ וידעתם כי אני ה''', רש"י: בא אל פרעה 'והתרה בו'. לכאורה צריך להבין מה שייך להתרות בו, אחרי שהתורה אומרת בפירוש שזה לא יעזור שום דבר, כמ"ש 'ואני הכבדתי את לבו'.

מן המצר קראתי

יש מלחמה קשה שאינה נגמרת עד ביאת גואל צדק, בין 'פרעה' שזה הסטרא-אחרא לבין צד הקדושה, היהודי שנלחם בכל כוחו להיות קרוב אל השי"ת לקיים מצוות ולעסוק בתורה, 'פרעה' מנסה את כוחו בלי שום ייאוש להפריע את מנוחתו הרוחנית של היהודי, כובל אותו בתוך 'מצרים' מקום של תאוות רעות, 'צר להם לישראל מאוד', מתחננים אליו תשחרר אותנו אנו רוצים לצאת 'מהמצר', גם כשמורדים בו ולא שומעים בקולו ומקיימים את מצוות ה', מתחזק הוא יותר לנסות להפריע, כמו שאמרו חז"ל 'כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו'.

שבתם מהמלחה הקטנה

וכך מביא החובות הלבבות: חכם אחד ראה אנשים חוזרים ממלחמה קשה שמחים ומאושרים שניצחו את האויב, אמר להם 'שבתם מהמלחמה הקטנה עדיין יש לכם מלחמה גדולה', וכאשר הם לא הבינו את דבריו, הסביר להם, הכוונה למלחמת היצר, שזה מלחמה הרבה יותר קשה, וביאר, במלחמה בין שתי עמים, כאשר האויב רואה שמנצחים אותו ויותר חזקים ממנו, הוא מפחד להתחיל שוב, הוא לא לוקח יותר סיכון, אבל האויב הגדול ביותר שזה היצר הרע, אינו מתרגש כלל כאשר מנצחים אותו, הוא מנסה שוב ושוב בלי שום ייאוש, ואין מנוחה ממנו.

בכל דרכיך זעהו

היהודי מסובב במצוות בכל צעד ושעל, בין כאשר הוא מתעסק בדברים רוחניים, כגון תפילה ולימוד תורה וקיום מצוות, ובין כאשר הוא מתעסק בדברים שאינם רוחניים, במאכל ובמשתה ובמשא-ומתן, בכל דבר הוא מתנהג כפי ההלכה, אין מקום וזמן ששם פטורים ממצוות, וכאשר הולכים בדרך התורה גם הדברים הגשמיים נהפכים לדברים של רוחניות, ה'ארוחת בוקר' זה מצווה שע"י האכילה שמסובבת בברכות ראשונות ואחרונות וכו' יכול הוא

תספר באזני בנך וכן בנך

וידעתם כי אני ה'

'בא אל פרעה כי אני הכבדתי... ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתתי בם וידעתם כי אני ה', התורה אומרת שלאחר שעם ישראל יצאו ממצרים ויראו את כל הניסים שהקב"ה עשה עמם, יספרו זאת לבניהם ולבני בניהם,

טופח על מנת להטפח

לכאורה צריך להבין מדוע התורה אומרת לסבא שיספר לנכדיו, די שכל אחד יספר לבנו, כמו שכתוב 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר', שהמצווה לספר לבן, ואין מצוה לספר לנכד. ומובא בספ"ק שאין הכוונה שהסבא יספר לנכדו, אלא הכוונה שכל אב יספר לבנו בצורה כ"כ מוחשית שיהיה בטוח שבנו יעביר את שלשלת הזהב לבניו אחריו, שהסיפור שכל אחד מספר לבנו יהיה 'טופח ע"מ להטפח',

ספיר ויהלום

'למען תספר' מובא בספרי חסידות, 'לספר' זה מלשון 'ספיר ויהלום' כמו אבן טובה ונקיה שמאירה, כך כשהאב מספר את סיפור של ניסי הקב"ה בצורה ברורה ומוחשית כמו ה'ספיר והיהלום', הרי זה מושרש חזק בתוך לבו של הבן ויש לו את הכוח להשפיע לדורות הבאים, וכך היה אומר בעל ה'שר שלום' מבעלז זי"ע 'וידעתם כי אני ה', רק אם אתה שלם באמונה יכולים דבריך להיות נקלטים בלב צאצאך ורק אז 'תספר באזני בנך וכן בנך. וכך אפשר לומר לאידך גיסא, כאשר יהודי זוכה לספר לבנו את ניסי הקב"ה ביציאת מצרים וכדו' זוכה הוא להגיע למדרגה הגבוהה של 'וידעתם כי אני ה', כאשר משפיעים על אחרים ובפרט כשמספרים את יציאת מצרים לבניו ובני בניו זוכים ל'ידיעה ברורה באמונת אלוקי עולם שזה היסוד של 'אמונה'.

שהם יסוד התורה כולה

וזה לשון הרמב"ן בפרשתינו: 'ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ה' בקרב בארץ, להורות על ההשגחה כי לא עזב אותה למקרים כדעתם, אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה... לכן החמיר בעזיבת החמץ ואכילת הפסח... להזכיר יציאת מצרים בפה בבוקר ובערב, ולעשות סוכה, כל הדברים האלו זכר ליציאת מצרים, בשביל שנזכור תמיד את יציאת מצרים... וכוונת כל המצות שנאמין באלוקינו ונודה אליו שהוא בראנו... ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו מקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם' עכ"ל. (שמעתי בשם בעל ה'שבט הלוי' זי"ע, שללמוד את דברי הרמב"ן הנ"ל סגולה גדולה להגיע ל'אמונה שלימה')

וימש חושך, לא ראו איש את אחיו.

חשכות גדולה כפולה ומכופלת אם ח"ו 'לא ראו איש את אחיו', אין אחד מתבונן בצרכי חברו, לדעת מה הוא זה ובמה אפשר לסייעו. (ה'ישועות משה זי"ע)

אור החינוך

ייאוש שלא מדעת

אחד מתחבולות היצר-הרע קשים ביותר, הוא להפיל את האדם לידי 'יאוש ח", לשבור אותו וכביכול להכניס למוחו של האדם שהוא כבר לא יהיה לעולם יהודי ירא-שמים, ומסית אותו שחבל על כל המאמצים שהוא עושה בענייני עבודת ה', ואם כבר הפסיד את עולם-הבא, לפחות שינצל את פיתויי ההבל להיגרר אחרי תאוות לבו בלי לנסות כלל לרסן את תאוותיו.

היכן אני נמצא?

התלמיד שזוכה לחיות את הווי הישיבה, להסתובב רוב שעות היום בתוך 'חנות של בשמים' קולט ריחות טובים ונעימים, רואה את רבותיו וחבריו העמלים בתורה ונהנים מכל דקה של לימוד התורה, שואל את עצמו, היכן אני? אני מבולבל בעצמי, האם אני שייך לכאן? מה לעשות שלפעמים אני מרגיש שלבי נמשך לאלו שמבזבזים את זמנם, יש ימים שיש לי יותר חשק ללמוד, אבל יש גם זמנים שאין לי את החשק, האם שווה כל המאמצים שלי?, או שאני ירים ידים בייאוש ויחליט שאני לא שווה כלום.

ירידה לצורך עליה

תלמיד יקר! דע לך שההבדל בין המלאכים לבין עם ישראל, המלאך נקרא 'עומד', היהודי נקרא 'הולך', כמ"ש 'ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלו', כלומר מלאך נמצא במצב נתון אחד כל הזמן, אין לו עליות וירידות, אבל היהודי לא עומד במקום אחד, לפעמים יש עליות ולפעמים ח"ו יש קצת ירידות, והמעלה הגדולה שיהודי יכול להגיע לדרגות גבוהות ביותר, אבל אם לא ישים לב על עצמו אפשר ח"ו ליפול, ולכן בימים שמרגישים קצת רפיון, אין זה אומר שאני כבר לא שווה כלום, אלא לדעת שזה 'ירידה לצורך עליה', ואני בטבעי שואף לגדלות ונצורות, וכך מתחזקים ומתעלים.

ויקץ יעקב משנתו

ה'אמרי נועם' מפרש זאת בטוב טעם בפר' 'ויצא', שכאשר אדם ח"ו 'וילך חרנה' עושה דברים שזה חרון אף, מיד מגיע היצר-הרע ומפיל אותו לידי ייאוש 'וילן שם וישכב במקום ההוא', כלומר אומר לו אתה כבר שוכב ולא יכול להתרומם, אבל מיד 'ויחלום' החלים והתחזק, 'והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' שאפילו במצב שאדם מוצב ארצה יכול להגיע לידי דרגות גבוהות, ואחרי דברים אלו 'ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה', גם במצב שלי שקצת נפלתי ממדרגתי, הקב"ה נמצא אתי ואני לא מתייאש,

עוז וחדוה במקומו

היצר-הרע יותר רוצה את העצבות שיש ליהודי כאשר הוא נופל ח"ו בעבירה, יותר ממה שהוא צריך את העבירה שהיהודי עשה, מפני שהוא יודע שכאשר אדם בעצבות הרי הוא בידיים שלו, וכבר אבד כל חשק להתרומם, אבל כאשר מכירים את הנשק שלו, עושים את ההיפך ובכל מצב לא נופלים לעצבות, כי רק ע"י שמחה אפשר להתקרב אל הקב"ה, עוז וחדוה במקומו, חזק ואמץ ובעז"ה תגיע להצלחות גדולות.